



Begrijpen met je handen

Annet Weterings en Sabine Plamper maakten een inspirerend boek over hoe kinderen ontdekken, onderzoeken, proberen, creëren en leren. In vijf afleveringen geven we je in tekst en beeld een voorproefje van dit boek.

HOE RICHT JE een sfeervolle OMGEVING IN?

TEKST ANNET WETERINGS, SABINE PLAMPER FOTO'S SABINE PLAMPER

Kinderen begeleiden bij creatieve activiteiten houdt in dat je je terughoudend opstelt en je richt op het aanbieden van spannend openeindmateriaal. In het vorige artikel lasen we, dat kinderen met spannend materiaal vanuit hun natuurlijke ontdekkingsdrang vanzelf aan de slag gaan. Maar met alleen spannende materialen en een terughoudend optreden ben je er nog niet. Hoe zorg je bijvoorbeeld voor een inspirerende sfeer?

Geïnspireerd

Inspiratie is het toverwoord om prettige kriebels in je buik te krijgen, om ergens vanuit jezelf mee aan de slag te willen gaan. Zonder dat er iets moet. Drie dingen bepalen die inspiratie: spannend materiaal, maar ook de sfeer, waardoor je een gevoel krijgt van zowel uitdaging als van vertrouwen, rust en ruimte. Daarnaast is er de fysieke omgeving, waardoor je op een positieve manier ervaart hoe die uitdaging en rust eruit zien en aanvoelen. In dit artikel staan we stil bij sfeer en inrichting.

Sfeervol aankleden van de ruimte

Sfeer creëer je door aandacht voor kleine details. Esthetische voorwerpen die een zorgvuldig uitgekozen plek krijgen, trekken de aandacht. Een schelpengordijn



Bewust omgaan met kleur en lichtval helpt om een sfeervolle omgeving te creëren.

aan het raam zorgt er bijvoorbeeld voor dat kinderen de ruimte als vertrouwd en mooi ervaren. Ze worden blij van het kijken ernaar. Dat zorgt voor een open en ontspannen sfeer, wat weer de basis is van je kunnen én durven uiten.

Het belang van goed voorbereiden

Een goede voorbereiding is onderdeel van die sfeer. Het zorgt ervoor dat kinderen in de stemming raken, de omgeving rustig in zich op kunnen nemen en meteen kunnen beginnen, zonder onnodig te hoeven wachten. Hang bijvoorbeeld voordat je begint het papier startklaar op de ezel, met open verfbakjes, kwasten en een doekje ernaast in de aanslag.

Als het goed is, wekt de manier waarop je verlichting en kleur aanbrengt en spullen ophangt of neerzet sfeer, nieuwsgierigheid en verwondering op. Daarmee stimuleer je de verbeelding. Let daarom op:

- lichtval (hoe komt het materiaal of de gewenste sfeer het beste tot zijn recht)
- kleuren (hoe rustig of levendig wil je het hebben?)
- sfeervolle voorwerpen (focus op een kleine hoeveelheid mooie voorwerpen in bakjes of schaaltes, of hang ze op)
- een opgeruimde, overzichtelijke ruimte
- spannende spullen waar kinderen makkelijk zelf bij kunnen.



Als je materiaal aanbiedt in kleine bakjes of glaasjes, hoef je je niet druk te maken om de plaats die grote hoeveelheden innemen

Als je materiaal aanbiedt in kleine bakjes of glaasjes, hoef je je niet druk te maken om de plaats die grote hoeveelheden innemen. Kinderen krijgen zo toch een diversiteit aan materialen aangeboden. Ook het opruimen valt dan heel erg mee. Door het *less is more*-principe gaan kinderen snel focussen, komt hun fijne motoriek vanzelf aan bod en ontstaat er geen chaos door te veel spullen.

Alweer die houding ...

Het belangrijkste voor een inspirerende sfeer is de houding waarmee je kinderen tegemoetreedt. Ben je zelf ook nieuwsgierig naar wat ze ontdekken? Ben je alert op hoe je kinderen ondersteunt, of ben je (onbewust) toch bang dat het een grote chaos wordt? Deze gevoelens zijn begrijpelijk, maar ook beslissend voor het wel of niet slagen van een activiteit. Kinderen kunnen niet verantwoordelijk gemaakt worden voor een slechte sfeer. De Deense gezinstherapeut Jesper Juul stelt dat kinderen meegaan in de sfeer die een volwassene creëert. Ze voelen het aan als we iets anders zeggen dan we menen. Juist wanneer kinderen negatief reageren, krijgen volwassenen te maken met hun eigen leerproces.



Een inspirerende sfeer wordt gemaakt door je uitstraling - uitnodigend, rustig, vriendelijk - en door wat je zegt. Vermijd woorden als 'voorzichtig', 'niet aankomen', 'kijk uit', 'niet laten vallen', 'niet breken'. Nodig kinderen juist uit om te onderzoeken. Stem je materiaalkeuze af op hun behoeftes en interesses. Geef bijvoorbeeld dreumesen die alles in hun mond stoppen eetbaar materiaal (bloem, gekookte spaghetti, maizena of water) in plaats van verf. Zo ervaren ze met al hun zintuigen en zonder beperkingen. Juist als je onzeker bent, is de crescendo-gedachte geruststellend: begin klein, met weinig en droog

materiaal, en breid eventueel later uit. (Begrijpen met je handen, pagina 61).

Inspirerende ruimtes

Het is fijn als je een speciale plek hebt waar kinderen creatief bezig mogen zijn. Het allerbelangrijkste daarbij is dat ze zich er kunnen *concentreren*. Heb je één grote ruimte waar behalve creatieve activiteiten ook allerlei andere dingen plaatsvinden die aandacht vragen, dan worden ze vaak afgeleid door elkaar. Een aparte, liefst af te sluiten creatieve ruimte in een kelder, op een bovenverdieping, op een zolder, of een klein kamertje benadert het ideaal. >



Maar *de* ideale werkplek om creatief bezig te zijn bestaat niet. Beperkingen zijn er altijd, het is roeien met de riemen die je hebt. Buiten werken in een tuin of aan het strand lijkt niet voor de hand liggend, maar kan juist heel verrassend werken. Bovendien is troep maken buiten meestal geen probleem.

Creatief werken met jonge kinderen in kleine groepjes is prima te doen, en als ze ouder zijn ook in wat grotere groepen. Een keuken in een kindercentrum geeft goede mogelijkheden: kinderen kunnen er knoeien, en materialen als macaroni, zout, rijst, bloem en water liggen er zó voor het grijpen...



Een ruimte die rust, orde en overzicht uitstraalt, is uitnodigender dan een ruimte met veel spullen die kriskras door elkaar staan



Een opgeruimde tafel met een blad papier neerleggen is vaak al genoeg. Zonder expliciete uitnodiging kan een kind in het voorbijgaan zin krijgen om te tekenen. Spannend gereedschap uit de volwassenenwereld, bijvoorbeeld een perforator of plakband, zullen ook jongens verleiden om aan de slag te gaan.

Overzichtelijk en opgeruimd

Regelmatig opruimen hoort ook bij het creëren van een uitnodigende sfeer. Niet het leukste onderdeel misschien, maar wel noodzakelijk. Een ruimte die rust, orde en overzicht uitstraalt, is uitnodigender dan een ruimte met veel spullen die kriskras door elkaar staan. Met één keer goed investeren in een aantal goede opbergdozen kom je al een heel eind.



Een open of gesloten diepe kast is onmisbaar. Het is prettig voor het snel terugvinden van het materiaal als de kast doorzichtige bakken met materialen bevat, met voorop de bak een label of een voorbeeld van wat erin zit. (Kinderdagverblijf Uit de Kunst, Amersfoort).

Klaar?

Je stelt je terughoudend op, hebt nagedacht over je materialen en je hebt een goede, uitnodigende sfeer gecreëerd. Is dit het nu? Kun je achterover leunen en kijken, of moet er nog meer gebeuren om kinderen geconcentreerd dóór te laten werken? In het volgende artikel lees je hoe je kinderen in hun concentratie leidt.



HET BOEK
Begrijpen met je handen/
Een andere kijk op kind
en creativiteit,
door Annet Weterings
en Sabine Plamper,
is een uitgave van
Reed Business Education.
ISBN 978 90 35235243.
Prijs € 25, 95.